

Forslag til undervisningsforløb i tysk

B-niveau (1g/2g)

Titel:

- Weimarer Republik
- Großstadtleben
- Moderne
- Kunst und Gesellschaft

A-niveau (2g/3g)

Titel:

- Expressionismus
- Avantgarde
- Kulturgeschichte
- Kunst als Kritik der Moderne

Frihedens Fald Kunsten i Tyskland 1910 – 1945

Mesterværker fra
Neue Nationalgalerie, Berlin

03.10.2026 –
21.02.2027

Christian Schad, *Sonja*, 1928 © Neue Nationalgalerie, Stiftung Preußischer Kulturbesitz, Berlin / Photo: Jörg P. Anders

Formål og idé med forløbet

Tiden mellem 1914 og 1945 er en kompleks periode og en brydningstid, hvilket kommer til udtryk i både kunst, politik, samfund og sociale normer. Forløbene til tyskundervisningen tager udgangspunkt i den første del af perioden.

Forløbene inddrager tyske kunstværker fra perioden 1912–1928 og kobler kunst, kultur og historie med centrale temaer i tyskundervisningen i gymnasiet, herunder ekspressionisme, avantgarde, storbyliv og Weimarrepublikken. Gennem arbejde med billederne får eleverne mulighed for at udvikle både sproglige og kulturelle kompetencer i mødet med autentiske kunstværker.

Øvelserne er tilrettelagt med fokus på et overskueligt sprogligt niveau og lægger vægt på mundtlighed, ordforråd, billedbeskrivelse og refleksion. Samtidig giver værkerne eleverne indsigt i, hvordan kunstnere reagerede på modernitet, urbanisering, samfundsforandringer og den politiske og kulturelle udvikling i Tyskland i begyndelsen af 1900-tallet.

Formålet er at gøre museumsbesøget aktivt og undersøgende, så eleverne arbejder med kunstværkerne som indgang til både sproglig træning og kulturforståelse i tyskfaget.

Perioden

Tiden mellem 1914 og 1945 kan opdeles eller periodiseres på flere måder. Traditionelt taler man om en tredeling i: 1. Verdenskrig, Mellemkrigstiden og 2. Verdenskrig. Men flere historikere ser også perioden som én lang konflikt mellem liberale og anti-liberale idéer og værdier. Derfor kaldes perioden også "30-årskrigen" med henvisning til især Tysklands (og Østrig-Ungarns) aktive rolle i krigsudbruddene i 1914 og 1939. Der er bred enighed om, at perioden karakteriseres ved opbrud og nybrud samt en mere pessimistisk og mørk tendens. Fremskridtstroen i perioden fra slutningen af 1800-tallet og frem til 1914, som kaldes "La belle Époque" (den skønne tid) blev afløst af to verdenskrige, politisk ustabilitet, ideologiske sammenstød og økonomiske kriser.

Kunsten i perioden var kendetegnet ved forskellige reaktioner på krig og kaos, og den afspejlede bl.a. de personlige og samfundsmæssige traumer fra krigene. Der blev skabt en mere foruroligende og realistisk kunst, der dog også kunne have tydelige groteske træk. Denne kunst betegnede nazisterne som "entartete Kunst" eller degenereret kunst. Sideløbende med tidens kaos var der også som modreaktion en vitalistisk strømning, der genoplivede klassiske, smukke og ofte mere eller mindre nøgne kroppe med fokus på sundhed og styrke. Denne strømning blev udnyttet af politiske ideologier som fascisme, kommunisme og nazisme.

Materialer

Entartet! Die Nazis und die Kunst (2014)

<https://www.youtube.com/watch?v=hvM8lchzPWg>

Im November 2013 erregte der spektakuläre Fund eines Bilderschatzes Aufsehen. In einem Münchner Apartment entdeckten Steuerfahnder mehr als 1.400 Gemälde, Grafiken und Zeichnungen, die einst von dem Kunsthändler Hildebrand Gurlitt zusammengetragen wurden: darunter Werke von Max Liebermann, Henri Matisse und Otto Dix. Ein Teil der Bilder geriet im Zuge der Säuberung deutscher Museen durch die Nazis und den Raubzug der deutschen Besatzer während des Zweiten Weltkriegs in die Hände von Gurlitt. Mit seltenen Fotos und Filmdokumenten schildert Autor Michael Kloft die Kunstpolitik im Dritten Reich.

→ I november 2013 vakte det spektakulære fund af en kunstschat stor opsigt. I en lejlighed i München opdagede skattemyndighederne mere end 1.400 malerier, grafiske værker og tegninger, som engang var blevet samlet af kunsthandleren Hildebrand Gurlitt. Blandt værkerne var værker af Max Liebermann, Henri Matisse og Otto Dix. En del af billederne kom i Gurlitts besiddelse som følge af nazisternes udrensning af tyske museer og de tyske besættelsesstyrs kunstplyndringer under Anden Verdenskrig. Med sjældne fotografier og filmoptagelser skildrer forfatteren Michael Kloft kunstpolitikken i Det Tredje Rige.

Kunstretter - Im Sturm auf die Moderne (Kulturkrieg der Nazis gegen die Moderne Kunst) 2024

https://www.youtube.com/watch?v=LCN8fEW_0aM

Die Nazis führten einen Kulturkrieg gegen die Moderne Kunst. Nur wenige trauen sich Werke zu verstecken, ins Ausland zu verkaufen oder die Beschlagnahmen zu manipulieren. Max Beckmann, Ernst Ludwig Kirchner, Pablo Picasso und Otto Dix – für die Kunst dieser Meister der Moderne haben die Nationalsozialisten nur tiefe Verachtung übrig. Avantgardistische Stilrichtungen in der Kunst lehnen sie pauschal als "undeutsch", "krank" und "jüdisch-bolschewistisch" ab. Die Reichskulturkammer hat unter dem Vorsitz von Reichspropagandaminister Joseph Goebbels für die Neuordnung des künstlerischen Schaffens zu sorgen. Der Kampf gegen die Moderne Kunst eskaliert mit der Beschlagnahme von rund 21.000 Werken, die die Nationalsozialisten als "entartet" diffamieren. Wer rettete die Kunst von Picasso, Dix und Kirchner? Aus über 100 Museen in Deutschland werden Gemälde, Skulpturen, Zeichnungen und Druckgraphiken des Expressionismus, Futurismus, Kubismus sowie sozialkritische und von jüdischen Kunstschaftern stammende Werke konfisziert. 1937 wird in München die Ausstellung "Entartete Kunst" eröffnet, in der die Werke und ihre Künstler*innen verhöhnt werden. Viele Gemälde werden anschließend zerstört. Doch einige wenige Menschen sind bereit alles zu riskieren, um diese Kunstwerke zu retten, damit sie der Nachwelt erhalten bleiben. Die Dokumentation "Kunstretter. Im Sturm auf die Moderne" zeichnet Geschichten von weitestgehend unbekannten Menschen nach, die sich den Plänen der Nazis in den Weg stellen. Ihr Lebenswerk wird bis heute erforscht und inspiriert die Arbeit junger Kunstschafter, so wie die von Künstler Maximilian Prüfer, der mit einem speziellen Verfahren zerstörte Bilder wiederauferstehen lässt und sich so gegen das Vergessen stemmt.

→ Nazisterne førte en kulturkrig mod moderne kunst. Få turde skjule værker, sælge dem til udlandet eller manipulere med konfiskationer. Max Beckmann, Ernst Ludwig Kirchner, Pablo Picasso og Otto Dix – nationalsocialisterne havde kun dyb foragt for disse modernismens mestres kunst. De afviste kategorisk avantgarde-stilarter inden for kunst som "utyske", "syge" og "jødisk-bolsjevistiske". Rigskulturkammeret, under ledelse af Rigspropagandaminister Joseph Goebbels, fik til opgave at reorganisere den kunstneriske produktion. Kampen mod moderne kunst eskalerede med konfiskationen af cirka 21.000 værker, som nationalsocialisterne bagvaskede som "degenererede". Hvem reddede Picassos, Dix' og Kirchners kunst? Over 100 museer i Tyskland konfiskerede malerier, skulpturer, tegninger og tryk af ekspressionisme, futurisme, kubisme samt samfundskritiske værker og værker af jødiske kunstnere. I 1937 åbnede udstillingen "Degenereret kunst" i München, hvor værkerne og deres kunstnere blev latterliggjort. Mange malerier blev efterfølgende ødelagt. Men nogle få mennesker var villige til at risikere alt for at redde disse kunstværker, så de kunne bevares for eftertiden. Dokumentarfilmen "Kunstredderne. I stormen på det moderne" sporer historierne om stort set ukendte personer, der stod i vejen for nazisternes planer. Deres livsværk bliver fortsat forsket i og inspirerer unge kunstneres arbejde, såsom Maximilian Prüfer, der bruger en særlig teknik til at genoplive ødelagte malerier og dermed kæmper mod glemmel.

Weimarer Republik og Großstadt (B-niveau)

Alfred Döblin: *Berlin Alexanderplatz* (1929) Uddrag

Relevans

Romanen skildrer storbylivet i Berlin i slutningen af 1920'erne og passer meget godt til temaerne storby, modernitet og menneskets fremmedgørelse.

Muligt fokus

- storbyens tempo
- ensomhed
- moderne liv
- mennesker i bevægelse

Gode uddrag

- beskrivelser af Alexanderplatz
- trafik og menneskemængder
- Franz Biberkopfs møde med storbyen

Kan kobles til

- Ernst Ludwig Kirchner: *Belle-Alliance-Platz in Berlin*
- Otto Möller: *Stadt*
- Oskar Nerlinger: *Der Frühzug*

Kurt Tucholsky: korte samfundskritiske tekster

Relevans

Tucholsky skrev satiriske tekster om politik, militarisme og samfund i Weimarrepublikken.

Forslag

- korte avisartikler
- satiriske kommentarer
- små prosatekster

Fokus

- demokrati
- kritik af autoriteter
- samfundskrise
- satire

Kan kobles til

- George Grosz: *Stützen der Gesellschaft*

Erich Kästner: storbydigte fra *Herz auf Taille* (1928)

Relevans

Korte og sprogligt forholdsvis tilgængelige digte om storbyliv, modernitet og mennesker i 1920'ernes Berlin.

Forslag

- „Besuch vom Lande“
- „Sachliche Romanze“
- „Berlin in Zahlen“

Fokus

- ironi
- moderne relationer
- storbyens anonymitet
- tempo og afstand mellem mennesker

Kan kobles til

- Ernst Ludwig Kirchner: *Belle-Alliance-Platz in Berlin*
- Otto Möller: *Stadt*
- Oskar Nerlinger: *Der Frühzug*

Expressionismus

(A-niveau)

Georg Heym: „Die Stadt“ (1911)

Relevans

Et klassisk ekspressionistisk digt om storbyen som truende og kaotisk.

Fokus

- storbyen som monster
- mørk stemning
- menneskets angst
- stærke billeder

Kan kobles til

- Kirchner
- Möller
- Nerlinger

Jakob van Hoddiss: „Weltende“ (1911)

Relevans

Et af de mest kendte ekspressionistiske digte.

Fokus

- kaos
- undergangsstemning
- modernitetens uro
- stærke og absurde billeder

Godt til

Kort analyse og arbejde med ekspressionistiske virkemidler.

Ernst Toller: *Masse Mensch* (1921) eller *Die Maschinenstürmer* Uddrag

Relevans

Ekspressionistisk drama om masse, individ og samfund.

Fokus

- industrialisering
- mennesket i det moderne samfund
- politisk uro
- revolution og massebevægelser

Velegnet til

Korte uddrag og gruppelæsning.

Franz Kafka: „Vor dem Gesetz“ eller uddrag af *Der Prozess* Uddrag

Relevans

Kafka viser fremmedgørelse og usikkerhed i det moderne samfund.

Fokus

- magtesløshed
- bureaukrati
- individ og system
- modernitet

Kan perspektiveres til

- moderne storbyliv
- menneskets isolation
- ekspressionisme og modernisme

Neue Sachlichkeit og samfundskritik

Erich Maria Remarque: *Im Westen nichts Neues* (1929) Uddrag

Relevans

Roman om Første Verdenskrig og den tabte generation. Findes også didaktiseret som Graphic novel: Allan Ahle og Jakob Sønderkov Sørensen: *Im Westen nichts Neues. Der Erste Weltkrieg als Graphic Novel, in Texten und Bildern*, Columbus (Plenum), 2025

Fokus

- krigstraumer
- desillusion
- ungdom
- kritik af krig

Perspektiv

God overgang til Weimarrepublikkens kriser og individuel og samfundsmæssig krigstraume

Bertolt Brecht: digte og korte dramatiske uddrag

Forslag

- „An die Nachgeborenen“
- uddrag af Die Dreigroschenoper

Fokus

- social kritik
- fattigdom
- kapitalisme
- samfund og moral

Kan kobles til

- George Grosz
- Weimarrepublikkens sociale konflikter

Samtidige anmeldelser eller kritik af moderne kunst

Forslag

Korte avisuddrag om moderne kunst fra 1910'erne og 1920'erne.

Fokus

- hvorfor moderne kunst provokerede
- debat om kultur og modernitet
- publikums reaktioner

Samtidig kunstkritik og teori

Wassily Kandinsky: *Über das Geistige in der Kunst* (1911) Uddrag

Relevans

Kortere uddrag kan bruges til at forklare moderne kunst og ekspressionisme.

Fokus

- farver og følelser
- kunstens betydning
- abstraktion

Manifesttekster fra „Die Brücke“

Relevans

Meget korte tekster om ekspressionismens idéer.

Fokus

- brud med traditioner
- ungdom og fornyelse
- kunstnerisk frihed

Forslag til konkrete arbejdsformer

Før museumsbesøget

- læs korte tekstuddrag
- arbejde med ordforråd
- kobl tekst og billede
- diskuter stemning og modernitet

På museet

- find et eller to værker, der passer til teksten
- sammenlign tekstens og billedets stemning
- find fælles temaer

Efter besøget

- skriv en kort analyse
- lav mundtlig præsentation
- sammenlign litteratur og kunst

Forslag til opgave på museet

Vælg et af billederne og besvar spørgsmålene på tysk:

- Was sieht man?
- Welche Farben dominieren?
- Welche Stimmung hat das Bild?
- Ist das Bild modern? Warum?
- Was findest du interessant?

Schreibe ca. 8–10 Sätze.

Læreplanens faglige mål og kernestof

A-niveau

2.1 Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå talt tysk standardsprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier
- læse og forstå forskellige typer og genrer af ubearbejdede nyere og ældre tysksprogede tekster samt ubearbejdede tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- redegøre på tysk for studerede tysksprogede emner og tekster, analysere og fortolke disse og perspektivere til andre tekster, idet de benytter et varieret og nuanceret ordforråd samt anvender korrekt morfologi og syntaks
- føre en samtale på et klart forståeligt, sammenhængende og nuanceret tysk om emner, de er fortrolige med, tage aktivt del i diskussioner samt redegøre for og diskutere forskellige synspunkter
- udtrykke sig mundtligt på tysk om ikke-gennemgåede tysksprogede tekster og emner med anvendelse af et varieret ordforråd og relevante faste vendinger og udtryk
- udtrykke sig klart forståeligt og sammenhængende på skriftligt tysk med et nuanceret ordforråd og med sikkerhed i ortografi, morfologi og syntaks
- analysere og beskrive tysk sprog grammatisk på dansk med anvendelse af relevant terminologi
- anvende relevante lytte- og læsestrategier samt relevante mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier
- på tysk redegøre for og reflektere over forskellige tysksprogede tekster såvel fiktive som ikke-fiktive samt analysere og fortolke disse
- redegøre på tysk for væsentlige, udvalgte sider af tysksprogede landes kultur, historie og samfundsforhold med hovedvægten på Tyskland efter 1945
- anvende en grundig viden om kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande i arbejdet med fiktive og ikke-fiktive tysksprogede tekster og medier samt sammenligne studerede tysksprogede tekster og emner med kultur- og samfundsforhold i andre lande
- forholde sig kritisk til digitalt materiale og være i stand til at søge, anvende og vurdere tysksproget information på internettet samt dokumentere anvendelsen heraf
- behandle problemstillinger i samarbejde med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- væsentlige sider af tysksprogede landes kultur, historie og samfundsforhold. Hovedvægten lægges på Tyskland efter 1945. I mindst ét af emnerne skal indgå tysksproget tekst fra før 1945, og i yderligere mindst ét emne skal indgå tysksproget tekst fra før 1900
- aktuelle kultur- og samfundsforhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland
- et fylldigt udvalg af tysksprogede fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper og -genrer, som kan give eleverne en kunstnerisk oplevelse og en varieret og nuanceret indsigt i kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland. Der skal indgå tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- kulturelle og samfundsmæssige forhold med fokus på ligheder og forskelle mellem tyske og andre kultur- og samfundsforhold
- væsentlige normer og regler for skriftlig og mundtlig sprogbrug og kommunikation på tysk, herunder for anvendelse af ordforråd i forskellige kulturelle, historiske og samfundsmæssige sammenhænge
- væsentlige regler for tysk udtale og intonation.

Der tages udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb. Fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper, der indgår i kernestoffet, skal være tysksprogede og ubearbejdede.

Læreplanens faglige mål og kernestof

B-niveau

Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå talt tysk standardsprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier
- læse og forstå forskellige typer og genrer af ubearbejdede nyere og ældre tysksprogede tekster samt ubearbejdede tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- redegøre på tysk for studerede tysksprogede emner og tekster, analysere og fortolke disse og perspektivere til andre tekster, idet de benytter et varieret og nuanceret ordforråd samt anvender korrekt morfologi og syntaks
- føre en samtale på et klart forståeligt, sammenhængende og nuanceret tysk om emner, de er fortrolige med, tage aktivt del i diskussioner samt redegøre for og diskutere forskellige synspunkter
- udtrykke sig mundtligt på tysk om ikke-gennemgåede tysksprogede tekster og emner med anvendelse af et varieret ordforråd og relevante faste vendinger og udtryk
- udtrykke sig klart forståeligt og sammenhængende på skriftligt tysk med et nuanceret ordforråd og med sikkerhed i ortografi, morfologi og syntaks
- analysere og beskrive tysk sprog grammatisk på dansk med anvendelse af relevant terminologi
- anvende relevante lytte- og læsestrategier samt relevante mundtlige og skriftlige kommunikationsstrategier
- på tysk redegøre for og reflektere over forskellige tysksprogede tekster såvel fiktive som ikke-fiktive samt analysere og fortolke disse
- redegøre på tysk for væsentlige, udvalgte sider af tysksprogede landes kultur, historie og samfundsforhold med hovedvægten på Tyskland efter 1945
- anvende en grundig viden om kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande i arbejdet med fiktive og ikke-fiktive tysksprogede tekster og medier samt sammenligne studerede tysksprogede tekster og emner med kultur- og samfundsforhold i andre lande
- forholde sig kritisk til digitalt materiale og være i stand til at søge, anvende og vurdere tysksproget information på internettet samt dokumentere anvendelsen heraf
- behandle problemstillinger i samarbejde med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- væsentlige sider af tysksprogede landes kultur, historie og samfundsforhold. Hovedvægten lægges på Tyskland efter 1945. I mindst ét af emnerne skal indgå tysksproget tekst fra før 1945, og i yderligere mindst ét emne skal indgå tysksproget tekst fra før 1900
- aktuelle kultur- og samfundsforhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland
- et fyldigt udvalg af tysksprogede fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper og -genrer, som kan give eleverne en kunstnerisk oplevelse og en varieret og nuanceret indsigt i kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland. Der skal indgå tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- kulturelle og samfundsmæssige forhold med fokus på ligheder og forskelle mellem tyske og andre kultur- og samfundsforhold
- væsentlige normer og regler for skriftlig og mundtlig sprogbrug og kommunikation på tysk, herunder for anvendelse af ordforråd i forskellige kulturelle, historiske og samfundsmæssige sammenhænge
- væsentlige regler for tysk udtale og intonation.

Der tages udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb. Fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper, der indgår i kernestoffet, skal være tysksprogede og ubearbejdede.

Metoder i forløbet og besøget på ARoS

Arbejdet med tysk sprog, tekst og kultur integreres således, at fagets discipliner opleves som en helhed, og der arbejdes både induktivt og deduktivt. Arbejdet med de sproglige aspekter tager udgangspunkt i et funktionelt sprogsyn og et kommunikativt tilegnelsessyn.

Undervisningen skal fremme elevernes sproglige kreativitet og evne til at tænke innovativt og utraditionelt.

Valget af arbejdsformer bygger på principperne om variation og progression i henseende til sproglig og indholdsmæssig kompleksitet og graden af selvstændigt arbejde. Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative og innovative evner.

Praktiske øvelser under besøget på ARoS

Temaer:
Weimarer Republik,
Mensch und Großstadt,
Avantgarde og
Ekspressionisme

Øvelserne er målrettet gymnasiets tyskundervisning på B- og A-niveau og fokuserer på:

- ordforråd og mundtlighed
- billedbeskrivelse
- kultur- og samfundsforståelse
- fortolkning
- kobling mellem kunst og samtid

Niveauet er holdt forholdsvis tilgængeligt, så eleverne kan arbejde aktivt på museet.

1. Bildbeschreibung – "Was sehe ich?"

Niveau: B-niveau (1g/2g)

Fokus: Mundtlighed og ordforråd

Værker

- *Belle-Alliance-Platz in Berlin*
- *Stadt*
- *Der Frühzug*

Opgave

Eleverne arbejder to og to og beskriver billedet på tysk.

De skal bruge:

- personer
- farver
- bevægelse
- stemning
- byliv

Hjælpegloser

- Im Vordergrund ...
- Im Hintergrund ...
- Man sieht ...
- Die Menschen wirken ...
- Das Bild ist hektisch / ruhig / modern / chaotisch.

Perspektiv

- Hvordan fremstilles storbyen?

2. Mensch und Großstadt

Niveau: B-niveau (2g)

Fokus: Kulturforståelse og samtale

Værker

- *Belle-Alliance-Platz in Berlin*
- *Der Frühzug*
- *Stadt*

Opgave

Eleverne undersøger:

- Hvordan vises storbyen?
- Hvordan virker menneskene?
- Er byen positiv eller negativ?

Samtalespørgsmål på tysk

- Ist die Großstadt spannend oder stressig?
- Sind die Menschen frei oder einsam?
- Wie verändert die moderne Stadt das Leben?

Fagligt mål

At koble kunst til temaet:

- urbanisering
- modernitet
- livet i Weimarrepublikken

3.

Ekspressionisme – følelser i billeder

Niveau: A-niveau (2g/3g)

Fokus: Fortolkning og kunstretning

Værker

- *Spaziergang in Blumen*
- *Belle-Alliance-Platz in Berlin*
- *Der Redner*

Opgave

Eleverne skal finde ekspressionistiske træk:

- stærke farver
- forvrængning
- bevægelse
- følelser
- uro

Arbejdsspørgsmål

- Welche Gefühle zeigt das Bild?
- Warum sind die Formen nicht realistisch?
- Wie reagiert die Kunst auf die moderne Welt?

Perspektiv

Kobling til:

- Første Verdenskrig
- samfundskrise
- modernitet

4. Kunst som samfundskritik

Niveau: B- eller A-niveau (2g/3g)

Fokus: Samfund og politik

Værk

→ *Stützen der Gesellschaft*

Opgave

Eleverne undersøger:

- Hvem kritiseres i billedet?
- Hvordan fremstilles politikere og samfund?
- Hvilken stemning skaber billedet?

Tyske nøgleord

- Korruption
- Politik
- Militarismus
- Krise
- Gesellschaft

Mini-opgave

Skriv 5–6 sætninger på tysk:

- George Grosz kritiserer...

5. Avantgarde og moderne kunst

Niveau: B-/A-niveau (2g/3g)

Fokus: Kunstforståelse og refleksion

Værker

- *Architektur*
- *Abfahrt der Schiffe*
- *Teltow II*

Opgave

Eleverne diskuterer:

- Hvorfor ser billederne ikke realistiske ud?
- Hvad er moderne ved kunsten?
- Hvordan adskiller avantgarden sig fra klassisk kunst?

Samtalesætninger

- Das Bild wirkt abstrakt.
- Die Formen sind geometrisch.
- Der Künstler experimentiert mit...

6. Rollekort: Museumsführer

Niveau: B-niveau (1g/2g)

Fokus: Mundtlighed

Opgave

Eleverne vælger ét værk og laver en kort museumspræsentation på tysk (1–2 minutter).

De skal fortælle:

- titel og kunstner
- hvad man ser
- hvilken stemning værket har
- hvad de synes om værket

Mulig struktur

- Das Bild heißt...
- Der Künstler ist...
- Man sieht...
- Ich finde das Bild interessant/weil...

7. Vergleichsübung – før og efter Første Verdenskrig

Niveau: A-niveau (2g/3g)

Fokus: Historisk og kulturel udvikling

Sammenlign

→ *Spaziergang in Blumen*

med

→ *Der Redner*

Opgave

Eleverne sammenligner:

- farver
- stemning
- menneskesyn
- optimisme/pessimisme

Perspektiv

Hvordan ændrer kunsten sig efter Første Verdenskrig?

8. Kreativ skriveøvelse

Niveau: B-niveau (1g/2g)

Fokus: Skriftlighed og indlevelse

Opgave

Eleverne skriver:

- et postkort
- en dagbogstekst
- en kort indre monolog

med udgangspunkt i et værk.

Eksempel:

- En person i storbyen i Belle-Alliance-Platz in Berlin
- En passager i Der Frühzug

Hjælpe spørgsmål

- Wie fühlt sich die Person?
- Was passiert in der Stadt?
- Ist die moderne Welt positiv oder negativ?

9. Hurtig museumsquiz

Niveau: B-niveau (1g/2g)

Fokus: Aktiv repetition

Eksempler på spørgsmål

Find et billede med:

- stærke farver
- bevægelse
- storby
- kritik af samfundet
- geometriske former

Hvilket billede virker mest:

- hektisk?
- moderne?
- pessimistisk?
- abstrakt?

Eleverne skal begrunde deres svar på tysk.

Forslag til arbejdsark på tysk

Frage

Notizen

→ Was sieht man?

→ Welche Farben dominieren?

→ Welche Stimmung hat das Bild?

→ Wie werden Menschen oder die Stadt dargestellt?

→ Ist das Bild realistisch oder abstrakt?

→ Welche Gefühle zeigt das Bild?

→ Was sagt das Bild über die moderne Gesellschaft?

Relevante faglige temaer i tysk

B-niveau (2g)

- Weimarer Republik
- Großstadtleben
- Moderne
- Kunst und Gesellschaft

A-niveau (2g/3g)

- Expressionismus
- Avantgarde
- Kulturgeschichte
- Kunst als Kritik der Moderne

Forslag til evaluering efter besøget på ARoS Aarhus Kunstmuseum

Tyskundervisningen i gymnasiet (B- og A-niveau)

Evalueringen kan både fokusere på elevernes sproglige arbejde, deres kulturforståelse og deres evne til at koble kunst, litteratur og historisk kontekst.

1. Mundtlig makkerrefleksion

Niveau: B- og A-niveau
Varighed: 10–15 min

Eleverne taler sammen på tysk om:

- hvilket værk gjorde størst indtryk
- hvordan storbyen blev fremstillet
- hvilke følelser billederne viste
- hvordan kunsten hang sammen med perioden

Hjælpesætninger

- Ich fand das Bild interessant, weil ...
- Das Bild zeigt ...
- Die Stimmung war ...
- Das Werk passt gut zum Thema ...

Formål

- træne mundtlighed
- aktivere ordforråd
- bearbejde museumsoplevelsen

2. Kort skriftlig refleksion

Niveau: B-niveau
Omfang: ½–1 side

Opgave

Skriv på tysk:

Welches Kunstwerk fandest du am interessantesten und warum?

Eleverne skal:

- beskrive værket kort
- forklare stemning og tema
- koble til Weimar, storby eller ekspressionisme

Formål

- enkel skriftlighed
- billedbeskrivelse
- kulturforståelse

3.

Sammenligning mellem tekst og billede

Niveau: A-niveau

Opgave

Eleverne sammenligner:

- et kunstværk
- med
- en litterær tekst fra undervisningen

Eksempel:

→ *Belle-Alliance-Platz in Berlin*

og

→ Georg Heym: *Die Stadt*

Fokus

- stemning
- menneskesyn
- storbyen
- modernitet
- følelser

Produkt

Kort mundtlig fremlæggelse eller mini-analyse.

4.

Museumsdialog på tysk

Niveau: B-niveau

Opgave

Eleverne laver en kort dialog:

- En elev er museumsguide
- En elev er besøgende

De taler om:

- et værk
- kunstneren
- stemning og tema

Formål

- mundtlig spontanitet
- aktiv brug af gloser
- repetition af faglige begreber

5. Kreativ evaluering

Niveau: B- og A-niveau

Muligheder

Eleverne skriver:

- et postkort fra Berlin i 1920'erne
- en dagbogstekst
- en indre monolog fra en person i et billede

Formål

- historisk og kulturel indlevelse
- sproglig kreativitet
- bearbejdning af indtryk

6. Exit-ticket på tysk

Niveau: B-niveau

Varighed: 5 min

Eleverne afslutter med at skrive:

- Heute habe ich gelernt, dass ...
- Ein interessantes Bild war ...
- Die Kunst der Weimarer Republik war ...
- Ich war überrascht, dass ...

Formål

- hurtig opsamling
- refleksion
- evaluering af læringsudbytte

7. Faglig diskussion i klassen

Niveau: A-niveau

Diskussionsspørgsmål

- Warum war die Großstadt ein wichtiges Thema?
- Warum wollten expressionistische Künstler nicht realistisch malen?
- Wie kritisiert Kunst die Gesellschaft?
- Warum wirkt moderne Kunst manchmal provokativ?

Formål

- perspektivering
- faglig refleksion
- træning af analytisk sprog

8. Mini-præsentation

Niveau: B- og A-niveau

Opgave

Eleverne vælger ét værk og holder en kort præsentation på tysk (2–3 minutter).

De skal komme ind på:

- kunstner
- motiv
- stemning
- historisk kontekst
- egen vurdering

Formål

- mundtlig formidling
- sammenkobling af kunst og historie
- anvendelse af fagbegreber

9. Visuel evaluering

Niveau: B-niveau

Opgave

Eleverne vælger:

- det mest moderne billede
- det mest ekspressionistiske billede
- det mest kritiske billede
- det mest "storbyagtige" billede

De skal begrunde deres valg på tysk med 2–3 sætninger.

Formål

- repetition af temaer
- aktiv brug af ordforråd
- visuel analyse

10. Perspektivering til nutiden

Niveau: A-niveau

Opgave

Diskutér:

- Hvordan viser kunst i dag storbyen og det moderne liv?
- Findes der moderne kunst eller billeder, som minder om ekspressionismen?
- Hvordan ville unge kunstnere vise nutidens stress eller ensomhed?

Formål

- aktualisering
- kulturforståelse
- refleksion over modernitet før og nu